

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

כחולץ וחולצת משתעי כיון דאיהו ואיהי שליחותא דידהו ורידה עבדי דינם כמותם:

וליתעמיך. פירוש דחשבת לה מותרתא אימא סיפא, אלא ודאי משבשתא היא:

וליתני לדברי ר"ע אין לה עליו כלום. פירוש דאע"ג דאשכחן טובא דאמרינן רישא רבנן וסיפא ר' פלוני, הכא בבא תירתא קשה לן למה לי למיתני בבא דסיפא כלל, ליתני ארישא גופא שלדברי ר"ע אין לה עליו כלום:

דף יא ע"א

גירסת רש"י ז"ל מאן אחים הילודים, פירוש שנולדו אחר חליצה. **כמאן בר' שמעון,** ובכולה סוגיין גריס רש"י ז"ל באותן שנולדו אחר החליצה (נ"א: או אחר) [והקדושין ילודים, ובאותם שנולדו קודם לכן ואפילו קודם החליצה] גורס נולדים. ויש גורסים להיפך, וכאידך גירסא מסתברא טפי דבמסכת נדרים (ל' ע"ב) אסיקנא דלשון ילודים לשעבר משמע לאותן שנולדו כבר ולשון נולדים משמע בין על אותן שנולדו כבר בין שעתידים לילוד, וכיון שאי אפשר לתלמוד לומר על שתייהם נולדים שלא לערבב הענין, ולהבדיל בין לשעבר בין לשהבא, מיבעי לן למימר ילודים על שנולדו כבר ונולדים על אותם שנולדו אח"כ. ואפשר לדברי רש"י ז"ל שהוא גורס הילודים, וההוא שפיר משמע אפילו כשעתידים להולד כדכתיב (שמות א, כב) כל הבן הילוד:

והא דאמרינן כמאן בר' שמעון. פירוש דלר' שמעון דין האח שנולד אחר החליצה כדן עצמו, וכשם שאם ייבם בהיתר ונולד לו אח היא מותרת לאח הזה לאחר מיתתו בלא בניס, כך כשחלץ וקידש ונולד לו אח, כיון דלגבי היבם היא בלאו גרידא גם לגבי הנולד הזה היא בלאו גרידא, וחייבי לאוין בני חליצה וייבום מדאורייתא הלכך חולצת:

עמד אחד מאותם שנולדו קודם החליצה וקדש אין לה עליו כלום, כמאן בר"ל. פירוש דסבר דלגבי אחים בכרת קיימא ואין קדושין תופסים בה, וה"ה דמצי לאוקומה אף כר' יוחנן וכגון שקדשה [אחד מ]אותם שנולדו לאחר מיתת הראשון קודם חליצה, דבדידיה אף ר' יוחנן מודה שהיא בכרת אצלו, דלאו שליחותא דידיה [עביד] החולץ כלל, דהא לא [נפק] [נפלה] קמיה ולא חזיא ליה ואפילו לר"ש וליכא למימר ביה דאי בעי חליץ, אלא דבעי לאוקומי אף בנולדים קודם מיתה. ורש"י ז"ל כתב עמד אחד מן הנולדים שהיו בשעת חליצת ראשון וקדשה אין לה עליו כלום כמאן בר"ל דאמר האחים חייבים על [חליצת] [החלוצה] כרת, ע"כ. והכי פירושו, עמד אחד מן הנולדים קודם מיתה שהיו בשעת חליצת ראשון:

והא דאמרינן כמאן כרבנן. דמשמע כרבנן דוקא, היינו משום דמוקים לה כשנולדו אחר חליצה וקדושין, דאילו מוקים לה כשנולדו בין מיתה לחליצה [ו]קדושין אף לר"ש ולר' יוחנן היא בכרת אצלו ואין לה עליו כלום:

אנם בלתו. פירוש אשת ראובן בנו הנקיש בסמוך, ונקט אנס כדי שלא (יהא שוטה) [תהא שוטה]^ט, ועוד כיון דלא תפסי בה קידושין אין נשואין שלה אלא זנות ואונס:

אעפ"כ פתקה לוי במתניתיה. פירוש ואפילו לר' יהודה, ואע"ג דלא אחיא אלא [בדיעבד] [בדעבר] ונסיב, והיינו אעפ"כ דהוי לשון רבותא, ומשום הכי אמרינן בסמוך ללוי דאי קתני, וכן נראה בסמוך מפירוש רש"י ז"ל:

דף י ע"ב

לפי שאינן בצרת צרה. וא"ת ולר' שמעון האי ישנה בצרת צרה, אם נולד לו אח לאחר שקדש וכדשרי בייבם ואח"כ נולד. ואע"ג דלא שרי ר' שמעון אלא כשייבם בהתר שכן הדין לר' שמעון כי הנולד לאחר הייבום דינו כדן היבם, שהיבם שדחה מעליו איסור אשת אח, דחה שלא יחול מכאן ואילך על הנולדים מכאן ואילך, מ"מ אף כשחלץ אחד מן האחים וחזר הוא וקדשה ונולד לו אח לאחר כן, כשם שהיא בלאו בלבד לגבי היבם שחלץ כך היא בלאו בלבד כלפי הנולד, וכדאמרינן לקמן במכילתין (י"א ע"א) החולץ ליבמתו וחזר וקדשה צריכה חליצה מן האחים, מאן אחים הנולדים עכשיו, כמאן כר' שמעון, כלומר דהוה ליה לגביה חייבי לאוין שהן בני חליצה וייבום, הלכך אם חלץ זה ליבמתו וחזר וקדשה ויש לו אשה אחרת ומת והרי שתייהן ערוה על האחים, עמד אותו הנולד (בדיעבד) [ועבר] וייבם את צרתה דהיינו אשתו של חולץ ויש לנולד הזה אשה אחרת ומת בלא בניס, מגו דראשונה אסורה בכרת משום דהות צרת ערוה דידהו, צרתה פטורה והרי ישנה בצרת צרה. וי"ל דלא קתני (בדיעבד) [בדעבר] אלא פלוגתא דסבירא לן כוותיה, ובהא לא קיימא לן כוותיה דר' שמעון:

אתמר החולץ ליבמתו וחזר וקדשה הוא אינו חייב על החלוצה כרת. פירוש משום קדושין גרידי לא שייך כרת כלל, ומלקות נמי ליכא משום לא יבנה, אלא דאנן אתינן למימר דין ביאתם עליה ועל צרתה כדי לדון על קידושיו כשמת בלא בניס ולו אשה אחרת. לר"ל דאמר האחים חייבים על חלוצה לדידהו בכרת, וכיון שהיתה אשתו הויא לה אידך צרת ערוה ושתייהן פטורות מן החליצה ומן היבום. אבל לר' יוחנן אף החלוצה אינה אלא חייבי לאוין, והויא ליה היא צרה באיסור קדושה, וחולצת ולא מתייבמת וצרתה מותרת:

אמר קרא אשר לא יבנה את בית אחיו כיון שלא בנה שוב לא יבנה. פירוש דקרא ה"ק ככה יעשה לאיש כדי שלא יבנה מכאן ואילך את אשת אחיו והוה ליה לאו גמור נתקו הכתוב מכרת ללאו גרידא. וסבר ר"ל דלגבי חולץ הכתוב במקרא ולגבי חלוצה גופה הוא דנתקו הכתוב ללאו, אבל לגבי שאר אחים באיסור כרת כדקיימא קיימא. ור' יוחנן סבר דאע"ג דקרא

(ט) כצ"ל. ור"ל דאל"כ גם בלא שהיא אמו נאסרת לו צרתה מטעם צרת שוטה (ערוך לנר):
(י) אולי צ"ל והמיתה, וכדפי' רבינו בפרש"י לקמן סוד"ה עמד:

והנה ^(ח) אין בכל משפטי התורה דבר תלוי בנס זולתי הענין הזה שהוא פלא ונס קבוע שיעשה בישראל בהיותם רובם עושים רצונו של מקום, כי הוא חפץ למען צדקו ליסר את הנשים שלא תעשינה כזמת יתר העמים, ולנקות ישראל מן הממזרות, שיהיו ראויין להשרות שכינתו בתוכם. ולפיכך פסק הענין הזה משעה שנתקלקלו בעבירות, כמו שאמרו [בסוטה מ,א] "משרבו הנואפים פסקו מי סוטה, שנאמר [בכושע ד,יד] לא אפקוד על בנותיכם כי תזנינה ועל כלותיכם כי תנאפנה כי הם עם הזונות יפרדו ועם הקדשות יזבחו ועם לא יבין ילבט", ואין הכתוב אומר שתהיינה הנשים המנאפות פטורות מן העון בעבור שבעליהם נואפים, רק שלא יעשה בהם הנס הגדול הזה שהיה נעשה להם לכבודם ולהיותם עם קדוש והם לא יבינו בטובה הזאת ולא יחפצו בה, וזהו שנאמר "ועם לא יבין ילבט", כלומר ילכד בסכלותו, וכן "ואויל שפתים ילבט" [במשלי י,ת] תרגם המתרגם הירושלמי "וסכלא בשפּוּתִיה מתאחד". וזה טעם מה שאמרו [בסוטה מ,ב]: "ונקה האיִש מעון [בפסוק לא] - בזמן שהאיִש מנוקה מעון מים בודקין את אשתו, אין האיִש מנוקה מעון אין המים בודקין את אשתו", והנקיון הוא שלא בא עליה משקנא לה ונסתרה. ויש מפרשים שאם בעל הבעל בעילה אסורה כל ימיו אין המים בודקין אותה. והעולה מן ההלכה [בסוטה מ,ב] שאפילו היו בניו ובנותיו נואפים ולא כָּהָה במ לא היו בודקין. והכלל שהוא נס וכבוד לישראל.

(לא) והאשה ההוא.

תכלת מרדכי

(ח) אין - משפטי התורה - בנס. עי' תזריע י"ג מ"ז¹⁴.

כסף מזוקק

(ו) והנה אין בכל משפטי התורה וכו', עיין היטב מה שכתבתי לעיל בס' ויקרא יג' מז¹⁵.

14) וז"ל: והבגד כי יהיה בו נגע צרעת- זה איננו בטבע כלל ולא הווה בעולם, וכן נגעי הבתים, אבל בהיות ישראל שלמים לה' יהיה רוח השם עליהם תמיד להעמיד גופם ובגדיהם ובתיהם במראה טוב, וכאשר יקרה באחד מהם חטא ועון יתהוה כיעור בבשרו או כבגדו או בביתו, להראות כי השם סר מעליו, ולכך אמר הכתוב (להלן יד לד) ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם, כי היא מכת השם בבית ההוא וכו'. ועל דרך הפשט, מפני זה יחזירו הכתוב בכל פסוק ופסוק "הבגד או העור או השתי והערב", כי הדבר נס, ולרבותינו בהם מדרשים וכולם בתורת כהנים, עכ"ל. 15) דכתב הרמב"ן שם: זה הענין אינו בטבע כלל ולא היה בעולם וכן נגעי בתים וכו', וז"ל הכסף מזוקק שם: כי הדבר נס. ואין זה סותר ד"ע למ"ש רבינו ז"ל בעצמו בפרשת סוטה במדבר ה' כ' בזה"ל והנה אין בכל משפטי התורה דבר תלוי בנס זולתי הענין הזה שהוא פלא ונס קבוע שנעשה בישראל ע"ש שם. כוונתו שלא מצינו בכל התורה שתאמר בהעלמת הענין אם יעשה הדיין זה הדבר יציץ האמת ויצמח הצדק עם מי, ורק שידונו כפי שכלם ויצדיק הצדיק וירשיעו הרשע כפי ראות עיניהם בעת ההוא, ורק בסוטה אמרה התורה אם יעשה הכהן כמשפט הזה שיקח עפר מקרקע המשכן וימחוק הפרשה שכ' לה לשמה אל המים וישקנה, אז תפול ירכה בפלא אם באמת נטמאה ואין זה בטבע, אבל שיפול עונש על האדם שלא בדרך הטבע לא מצינו בכל התורה, ורק עונשים בדרך הטבע כמו מניעת הגשם או חרב או דבר, דברים שהם בדרך הטבע, כמ"ש ונתתי את שמיכם כברזל וכו' והבאתי עליכם חרב וכו', לכן אמר נגעי בגדים ובתים אינו בדרך הטבע והנם עונשים בדרך נס, כי גם בתוכחות על עוון לא מצינו כמוהם שיהיה עונשם על דרך נס ופלא כזה מה שלא יקרה בשום דור מהאומות כזה. וגם חילוק גדול יש ביניהם דנגעי הכגדים והבתים יבא מצד ההשגחה הפרטית כשיהיו כל ישראל עושי רצון קונם אין נקי, אז יהיו מושגחים מאתו ית' לגלות אזנם למוסר אם סר מדרך הישר להראות שסר ממנו השראת השכינה והשגחתו, כי אין עבודתו שלימה ורצויה לפניו ית' ככל הדור השלימים והרצויים לפניו, כדי שגם הוא ישים לבו להטיב מעשיו ככל אנשי דורו. לכן כתב רבינו שלא היה דבר זה מעולם כי לא עלו הדורות למדריגה ההוא שיהיו כל ישראל עושי רצונו ויהיו מושגחים בעין פקחה ממנו עד שיעורר היחידים בנגעי בגדיו וביתו. אבל משפט הסוטה יעשה אפי' בהיות רק רוב ישראל עושי רצונו לנקות ממזרות מישראל ע"ד פלא כזה, אפי' אם יהיו רובם עושי רצונו ית'. כנ"ל. עכ"ל.

נשים. הלכות יבום וחליצה פ"ו

לא היתה עליו ערוה הרי היא זקוקה ליבם ואם היתה עליו ערוה לא תפסי לו זה קידושין והרי היא ליבם כנשוא נכרית עכ"ל. ויש לתמוה על הטור שהרי סיים זה רבינו לפיכך מי שקידש אשה כספק קידושין ואח"כ מת אחיו שהיה נושא אחותה ונפלה לו ליבום שהיא ספק אחות אשתו ה"ו חוללת ולא מתייבמת ומזילת את אשתו נגט מספק ושמיהן אסורות עליו יבמתו מפני שהיא ספק קרובה חלוצתו שהיא כשנייה כמו שביארנו להשגת הי"ד שייך למימר ולא היתה עליו ערוה לא תפסי לו זה קידושין והרי היא ליבם כנשוא נכרית הילכך ע"כ לומר דלא קאי הטור אלא למ"ש רבינו או ספק ערוה על בעלה דבהא הוא דשייך למימר הכי. וי"ל שמ"ש בספרי רבינו פה או ספק ערוה על בעלה ט"ס הוא ונריך למוקפו ואח"ל אימיה נריך לדחוק ולומר דהאי *או ט"ס הוא ונריך למוקפו האל"ף ולמחוץ וספק ערוה על בעלה דהב"ע דשהיתה ג"כ ספק ערוה על כשם שהיה ספק ערוה על יבמה שנמצאת שהיא ספק ערוה על שניהם. והשגת א"ש מ"ש ולא מתייבמת:

יך מי שמת אחיו וכו'. מחילת המסכתא ט"ו נשים פטורות לרומיהן וכו':
מן לפיכך ראובן שמת וכו'. מנאמר במשנה שם:
מן וכן אשת אחיו שלא היה בעולמו וכו'. שם ממחזר במשנה בפרק כ"ד (דף י"ז) בתחלת הפרק וכספת משנה:

יך עשה שמעון וכו'. גם זה שם קמם משנה ויש לדקדק למה לא ביאר רבינו ששפילו בלא מאמר לרמה חוללת ולא מתייבמת דמאמר דקמתי מתניחין לאפוקי מדר"ש היא וכדאיתא בגמרא ואין קי"ל יש זיקה אפילו בלא מאמר ולא נזכר זה בהלכות *וגם רבינו לא כתב זה אצל הרשב"א וי"ל כ"כ ומנאמר הוא בגמרא: **יב אשה** שזינתה תחת בעלה וכו'. בפ"ק (דף י"א) א"ר יהודה אמר רב כרת קטנה אסורה עומאה כתיב זה כערוה וכו' מתיב רב אשי נכנסה עמו לכתר ושהתה עמו כדי עומאה אסורה לזינה (פי' לבעלה) ואסורה בתרומה ואם מת חוללת ולא מתייבמת ומיראו דכי אמר רב כסוטה ודאי והתם קטנה ספק ופירשו המפרשים ז"ל לרוב כרת קטנה ודאית פטורה לגמרי מן החליצה ומן היבום וכן מוכחת שם הסוגיא ופסק רבינו כן וכו"ן מן ההלכות אבל הראב"ד ז"ל פסק בפירושו דחוללת ולא מתייבמת והיא אסורה שוות וסמך לו על ההיא דא"ר יוסף דפ"ק דסוטה גבי מתניחין לנכנסה עמו שהזכרתי אילו אימיה לבעל מי לא בעיא גט השתא נמי תיבני חליצה אלמא כל היכא דבעיא גט מבעל בעיא חליצה מיבם ואין זה הכרת דאיכא למימר דרב יוסף לטעמיה דהוא מתיב רב הכא וסוגיא דזכותה עדיפא טפי: אבל סוטה שמת בעלה וכו'. במשנה הנזכרת וכתב רבינו וזאתה חוללת או מתייבמת ופשוט הוא והרי זו כרת חייבי לאוין כמו שנתבאר בפ"ק (דף י"א) בגמרא בפירושו:

יב אשה שזינתה תחת בעלה וכו' הרי היא פטורה מן החליצה ומן היבום וכן צרתה וכו'. כך הם דברי הר"ף ואע"פ שהראב"ד סבר דקטנה ודאית בעיא חליצה או היא או לרמה על מנול דאילו אימיה לבעל מי לא בעיא גיטא השתא נמי בעיא חליצה וזאתה כמוה כבר קמח דבריו הרא"ש וכתב דדוקא גבי ספק הוא דליתמר הכי בפ"ק דסוטה ושהראב"ד לא עלה על לבו לחלק בין קטנה ודאי לקטנה ספק ולקצתו פליגי סוגיא דסוטה אסוגיא דשמעון ופסק הלכה כסוגיא דסוטה לתומא אבל לפי מה שחילקתי בין קטנה ודאי ובין קטנה ספק אין אלו נכריים לכל זה ולא פליגי אהדדי עכ"ל:

שנים
 *בב"י פי' דברי רבינו דהאי או ה"ק או שהיתה ג"כ ספק ערוה על בעלה:

וכן *ע"י כ"מ לעיל הלכה י' שייך כאן ע"י הה"מ

שמעון ואחר שמת ראובן נולד לוי בין שנולד לוי קודם שייבם לה שמעון וכן בין שנולד אחר שיבמה הרי אשת ראובן ערוה על לוי לעולם. לפיכך אם מת שמעון ונפלה זו וצרתה לפני לוי שתיהן פטורות מן החליצה ומן היבום: **יך עשה** שמעון מאמר ביבמתו אשת ראובן ומת קודם שיכנס אותה הרי לוי חולץ לצרתה ולא מייבם שאין המאמר קונה ביבמה קנין גמור כמו שבארנו: **יב אשה** שזינתה תחת בעלה ברצון ובעדים קודם שיגרשנה ונפלה לפני יבם הרי היא פטורה מן החליצה ומן היבום. וכן צרתה כאילו היתה ערוה על היבם מפני שטומאה כתובה בה כערוה שנאמר והיא נטמאה. אבל סוטה שמת בעלה קודם שישקנה מי המרים או שאינה בת שתייה אלא בת גירושין הרי זו חוללת ולא מתייבמת ואם היתה

א טור שם סמ"ג ס' ב: ג גס זה שם: ג גס זה בטור שם:

לה

לחם משנה מחבר: הרמב"ם

יב אשה שזינתה תחת בעלה ברצון ובעדים וכו'. כתב הראב"ד דהראב"ד ק"ל כסוטה בין ודאי בין ספק חוללת ולא מתייבמת בין היא בין לרמה וקשה מניין לו לרמה שהיא כן וי"ל דק"ל דהיא סוגיא דסוטה סברה לרמה קטנה אסורה משום דטומאה כתיב זה כערוה כדאמר רב הכא (דף י"א). אלא דק"ל דאסורה דדוקא שאינה מתייבמת אבל מ"מ חוללת משום דאילו היה בעלה קיים מי לא היה נריך לתת לה גט השתא נמי

משנה למלך
 דטומאה כתיב זה ופירש"י דכתיב ונסמרה והיא נטמאה וא"כ גבי בעל דכתיב ציה נמי טומאה וכדלמרינן דב"פ כשם כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבעל שנטמאה ונטמאה וא"כ כיון דכתיב זה טומאה נמא דאינה זקוקה לה לתליצה ולא ליבום משום דטומאה כתיב זה כערוה. וחספשי בספרי הראשונים ולא מנאצי גילוי לרין זה, וזאת את זה מנאצי לרבותינו בעלי התוס' בפ"ק דיבמות (דף ג'): עלה היא דלמרינן התם לרב ולרב אפי' ליתניהו ומשני לפי שאינם בדרת כרה. והקשו התוספות דמשכחת לה כרת זרה לענין בעל שנטמא לאחיו ולו אשה אחרת ומת בלא בנים דפוטרת לרמה מן הבעל דלענין בעל נמי טומאה כתיב ביה כמו בבעל ואם הלכה הרה ונטמא לאחיו השני ולו אשה אחרת ומת כשם שהיא פטורה כך לרמה פטורה וי"ל דכיון דלגבי בעל לא משכחת כרת זרה אין לנו להחמיר בטומאה דגבי בעל יזמר טומאה דגבי בעל ועוד אומר ר"י דדוקא בטומאה דכתיב גבי בעל הו' כערוה דכתיב בלשון לא יוכל בעלה הראשון וגוי' אבל בבעל לא כתיב לאו אלא ונסמרה והיא נטמאה והא דפריך לקמן נבעלה טומאה כתיב זה ונסמרה והיא נטמאה דמשמע דמהאי לחודיה דרש טומאה כתיב זה כערוה מניין למימר דלמאי דמשני למיקם עלה בלא לא סגי בההוא דונסמרה והיא נטמאה עכ"ל. והנה התוספות סבירא להו דכי היכי דכשטומאה היא אשת המת כגון מימרא דרב וכן נמי ג"ד הו' דומיא דמימרא דרב הכי נמי אם הטומאה היא אלא היבם כגון גרין התוספות שפלה זקוקה לפני הבעל פטורה מן החליצה ומן היבום וקל וזומר הדברים אם כשהטומאה היתה אשת המת ולגבי יבם אשת טומאה פטורה היכא דהטומאה היא אלא היבם כ"ש שאינה זקוקה דהו"ל כאילו נפלה לפניו אשת מתייבמת כריתות דאינה זקוקה. אלא דגבי טומאה דבעל לא משכחת לה אלא בנושא חלה דהיינו כשהטומאה היתה אלא המת דהיינו מימרא דרב, אבל בנושא אחרינה דהיינו שהטומאה שהיה אלא היבם לא משכחת לה דאם בעל גירשה איך נשאה אחיו והלא היא אשת אחיו והוא מתייבמת לרמות. אבל

הגהות מיימוניות

יז [ב] כרבנן לגבי ר' שמעון: יח [ג] כתב הטור על לשון זה ו"ל וא"א ו"ל כתב ראפילו מת בלא מאמר חולצת ולא מתייבמת דק"ל יש זיקה עכ"ל:

כאיבא

מגדל עז

יך מי שמת אחיו על עומדת לעולם. פ"א דיבמות (דף ב' ו'): **מן יב** וכן אשת אחיו עד שנאמר והיא נטמאה. פ"א ופ"ב דיבמות (דף י"ז): **יב כאבל** סוטה שמת בעלה עד וחוללת או מתייבמת. פ"א דיבמות (דף י"א) ופרק יש מותרות ופ"ק דסוטה (דף ב'): אבל

דבעינן דעחו, אצל אה"נ דהא דבעינן עדים לקיומי מילתא הוא גם משום לתא דידה, וכן גבי גירושין דמעדין גם על הקטנה, דהוא ג"כ משום דמתגרשת בעל כרחה, י"ל גם כן דמ"מ הא דבעינן עדים לקיומי מילתא הוא גם משום לתא דידה, אצל לא משום לתא דבעל לחוד, ונ"ע צוה. אלא דאם נימא כן הרי ממילא נסתר הוכחתו דחליצה א"כ עדים מהא דאיכא מ"ד דחליצת חרש וקטן כשרה ואע"ג דאין מעדין על הקטן, ומעתה הרי י"ל דכיון דלא בעינן רק כוונת חליצה ולא דעת, על כן מועיל זאת לענין זה דמעדין על הקטן, אצל אין ה"נ דמ"מ בעינן עדים לקיומי מילתא. אכן מ"מ לא דמיא חליצה ליעוד, משום דיעוד הוא מעשה קנין, משא"כ בחליצה דהפטור ממילא צא,¹³ ועל כן שפיר י"ל דבחליצה לא בעינן עדים לקיומי מילתא רק לצורכי לחוד, ומדלא הוזכר ברמב"ם כל הך דינא דעדים בחליצה, ש"מ הכי דקיום החליצה לא בעי עדים, וכן מדלא הוזכר עדים ציבוס, ואע"ג דאית ציה גם מעשה קנין, ש"מ דגם בקנין מ"מ כל שלא בעינן דעתם נתקיים הדבר גם צלא עדים, ולא צריכין ציה סהדי רק לצורכי צלצה,¹⁴ ומיושבים היטב דברינו דעת הרמב"ם, וכש"נ.

טעם נוס
דלא בעי
קיום
בחליצה
דההיתר
ממילא
בא

פ"ן ה"מ אשה שזנתה תחת בעלה צרנון ובעדים ומת קודם שיגרשנה ונפלה לפני יבם הרי היא פטורה מן החליצה ומן היבום וכן נרחה כאילו היתה ערוה על היבם מפני שטומאה כתובה זה כעריות שנאמר והיא נטמאה, אצל סוטה שמת בעלה קודם שישקנה מי המרים או שאינה צת שתיה אלא צת גירושין ה"ז חולצת ולא מתיצמת, ואם היתה לה צרה הרי נרחה מותרת וחולצת או מתיצמת עכ"ל. והנה דברי הרמב"ם תמוהים, מה שפסק דכסוטה ספק נרחה חולצת או מתיצמת, דמאחר דצודאי זינתה היא חשונה ערוה ופוטרת נרחה, א"כ צספק זינתה הא הויה נרחה כדין ספק צרת ערוה דחולצת ולא מתיצמת, ונ"ע ג.

והנה ציצמות דף י"א, אמר ר"י אמר רב צרת סוטה אסורה טומאה כתיב צה כעריות וכו', ועיין בתוס' שם שהציאו

היינו רק היכא שמתקיים הדבר מדעתו, וכמו גירושין וקידושין שצדעתו עושה הקדושין והגירושין והשילוח, וכן הוא הכא הא דבעינן עדים הוא משום האדון שצדעתו תליא מילתא אס לקדשה אס לא, ועל כן בעינן עדים לקיום מעשיו, משא"כ משום דידה, דנאמת לא צדעתה הדבר תלוי שתהיה מקודשת, אלא דבעינן דעתה ומחשבתה משום דצלאו הכי ליכא למעשה היעוד והקידושין וכש"נ, צוה לא בעינן עדים כלל לקיומי מילתא, ונמלא דאין כאן עדות על הקטנה לקיומי מילתא, ואף דיסוד היעוד הא הוי דהיא נעשית אשתו, והוי עיקר העדות עליה, אצל לא צאו לקיים רק מעשיו של האדון, ועל כן שפיר מהניא עדותן וכמו בגירושין של קטנה.¹¹ ולפ"ז ה"ה בחליצה דנצבאר דלא בעינן לא דעת החולץ ולא דעת החולצת, ורק דבעינן מחשבתן למעשה החליצה שלהן, וממילא דנפטרה היצמה, א"כ דומה למעשה הקטנה דהיעוד, דנצבאר דכיון דלא בעינן דעתה ממש, ע"כ לא צריכין עדים לקיומי מילתא, והרי גם התם צלא מעשה הקטנה ודעתה ליכא ליעוד וקידושין כלל, ומ"מ מעשיו קיימין צלא עדים, וה"נ בחליצה, כיון דלא בעינן דעת, רק מחשבה הוא דבעינן, והפטור ממילא צא, על כן מעשיהם קיימים גם צלא עדים, ושפיר קי"ל דחליצה צלא עדים הויה חליצה, ולא צריכין עדים רק לצורכי מילתא, והיינו כמש"כ דעת הרמב"ם, וכסוגית הגמ' דפריך צינו לצניה מי ידענא, דהיינו רק לצורכי מילתא, וכש"נ.

אלא דבעיקר הך טעמא שכתבנו, דהא דבעינן עדים ציעוד לקיומי מילתא הוא רק משום לתא דאדון, אצל לא משום לתא דידה, ומשום דכיון דלא בעינן דעתה והקנאתה, ע"כ לא בעינן גם עדים לקיומי מילתא משום דידה, זה אינו מוכרח, די"ל דכל שדין קידושין ציה ויש צו דין קנין, וכן כל דין פטור, צריך עדים לקיומא דמילתא,¹² ולא תקשי הא דמהניא עדותן אף שהיא קטנה, ולדעת הרמב"ם הא אין מעדין על הקטן, די"ל דלזה הוא דמהניא הא דלא בעינן דעתה והקנאתה דמשו"ה מעדין גם על הקטן, ומשום דהך דינא דאין מעדין על הקטן הוא רק היכא

ביאורים

לחבירו, שהתורה קבעה כאן מעשה שעל ידו קונים ונקנים, ומעשה כזה צריך קיום בשביל לחזקו ולקבוע שאכן הוא יפעל את פעולתו. משא"כ חליצה שאינה מעשה שבין אדם לחבירו שעל ידו מפקיעים את הזיקה, אלא הוא מעשה מצוה שניתן ליבמה בינה לבין עצמה, וכשמקיימת מצוותה וחולצת חל היתר, על זה לא בעינן קיום, דלא שייך להצריך קיום במעשים איסוריים שממילא נגרים על ידם חלות קנין. כן נראה ביאור לשון רבינו, אלא דצ"ע לפ"ז, אם ההיתר ממילא בא אמאי בעינן כוונת החולץ להתירה, הרי החליצה אינה כלל מעשה המתיר אלא ממילא חל היתר, ולמאי בעינן כוונה להתיר. ויעוי' במנח"ח מצוה תקצ"ט שהביא מהחכ"צ שדן אם הכונה הנצרכת בחליצה היא כונת היתר או כונת המצוות, ולכאורה הדבר תלוי בהנ"ל, דאם חליצה היא מעשה המתיר בעינן כוונה להתירה, ואם חליצה היא מעשה מצוה וההיתר בא ממילא בעינן רק כוונת המצוות.

14. כאן מוכיח רבינו מסתימת הרמב"ם דלא בעינן עדי קיום ביבום, דגם מעשה קנין א"צ קיום כל כה"ג שסיבת הקנין היא לא עשיית הגברא אלא המציאות של המעשה מצד עצמו. דהא יבום הוא מעשה קנין, והיינו שאין זה רק מעשה שעושה בינו לבין עצמו וממילא האשה נקנית לו אלא הוא מעשה שנתנה התורה לקנות בו את היבמה, ואעפ"כ א"צ עדי קיום, וע"כ הטעם משום דאין כאן עשיית גברא אלא מציאות של מעשה יבום היא סיבת הקניו. דהא א"צ דעת היבם והיבמה.

11. היינו דאע"ג דהם אינם עדי בירור אלא עדי קיום, מ"מ הקיום לא מתייחס כלל לקטנה דהיא רק היכי תימצי בעלמא במעשה המקום, וכמו שמעידים על גדול שהרג את הקטן דאין עדותם מתייחסת כלל לקטן.

12. היינו דעד כאן ביאר רבינו דלא בעינן קיום אלא רק היכא דהעשייה של האדם פועלת, דהוא זה שעושה את המעשה ובעינן לתת תוקף לעשייתו, ולכן בגוונא שעשיית האדם אינה הסיבה לחלות אלא עצם המעשה הוא הסיבה מצד עצם מציאותו, אין צריך לקיים. ובזה כ' רבינו השתא שאינו מוכרח, די"ל דכל כה"ג שהיא עושה מעשה שפועל קנין בעינן לחזק את המעשה הזה על ידי עידי קיום. דקיום לא נאמר רק על עשייה של האדם, אלא גם על כל מעשה שפועל דין, דהמעשה אין בו כח לפעול בלא עדים.

13. לכאורה כוונת רבינו בזה לומר סברא חדשה בהא דלא בעינן עדי קיום בחליצה, דאע"ג דכל מעשה שפועל דין בעינן עדים לקיימו גם אם א"צ דעת העושה, וכדביאר רבינו דבעינן קיום ביעוד גם מצד האמה, מ"מ עדיין יש חילוק בזה, דיעוד הוא מעשה שכל ענינו הוא לפעול חלויות בין אנשים, דהתורה קבעה מעשים מסוימים לקבוע על ידיהם דינים בין אדם לחברו, אבל חליצה אינו מעשה שכל מהותו היא לפעול היתר יבמה לשוק והפקעתה מיד היבם, אלא החליצה היא מעשה מצוה בעלמא, שמצוה על היבמה לחלוץ ליבם שלא רוצה ליבמה, וממילא היא ניתרת לשוק. ובזה חלוק יעוד מחליצה. דיעוד בעי קיום משום שהוא מעשה שבין אדם

סוגית הגמ' בסוטה דף ה' דפריך שם הגמ' על סוטה שנסתרה דתן דחוללת ולא מתיבמת ותתיבס יצומי, והקשו דמאחר דכודאי זינתה חסונה כערוה א"כ בספק זינתה היה לה להחשז כספק ערוה ומאי פריך הגמ' דמתיבס יצומי עיי"ש. והנה שם בסוגיא עוד, מתיב רב אשי נכנסה עמו לסתר ושהתה עמו כדי טומאה אסורה לזינתה ואסורה לאכול בתרומה, ואם מת חוללת ולא מתיבמת, אמר לך רב אמיינא לך אנה סוטה ודאי ואמרת לי את סוטה ספק, ומ"ש סוטה ודאי משום דכתיב זה טומאה סוטה ספק נמי טומאה כתיבה זה דתניא וכו' אלא מה אני מקיים אחרי אשר הוטמאה לרבות סוטה שנסתרה מאי נסתרה נבעלה וכו' ע"כ הסוגיא, וכבר הקשו הראשונים ע"ז דהרי קי"ל בסוטה דף כ"ח דעשה זה הכתוב ספק כודאי, וא"כ תהני זאת גם לפוטרה מחליצה כדין ודאי זינתה עיי"ש דצריהס. ונראה לומר, דבאמת כל זנות דאשת איש וספקי זנות הרי אין זה הך דינא דספק כודאי, וכמזכיר דפ"ט' בסוגיא דפתח פתוח מלמתי דספק ספיקא מועיל זה להחירה, וכן הרי מזכיר בתוס' שם דמועיל חזקה, מה שאין מועיל זאת במקום שעשה הספק כודאי, ובע"כ דרק בקינוי הוא דהוי גזיה"כ דסתירה אסרתה וספיקה כודאה, וא"כ י"ל דזהך דינא דטומאה כתיב זה כערוה אין קינוי מועיל לזה, וכל דאיסורו משום קינוי נהי דחשבינן לה לודאי זינתה, אצל מכיון דהוא מגזיה"כ דקינוי ע"כ אין זה משום טומאה כערוה, ¹⁵ וא"כ הרי ניחא הא דחוללת ולא מתיבמת ודינה כספיקא, דכיון דלריכנין למידיינה לענין זה ככל ספקי זנות, ודלינן

זד הדין
דקינוי
אוסר,
וישוב
קושית
התוס'

מינה איסורא דקינוי, א"כ ממילא דלא הויא רק ספיקא ואין ספקה כודאי, ועל כן חוללת ולא מתיבמת. ונראה דכן הוא מזכיר בסוגיא שם, דפריך מ"ש סוטה ודאי דכתיב זה טומאה סוטה ספק נמי טומאה כתיבה זה, ר"ל דכתיבה שכל ידי קינוי הא כתיב זה ונטמאה, ומשני מאי נסתרה נבעלה, ר"ל ועל כן לא נאמר טומאה רק על עיקר הזנות ולא על האיסור שצ"ע קינוי, ¹⁶ ואם נימא דחיל דין קינוי גם לגבי יבם א"כ אין נ"מ כלל בזה סוף סוף אכתי דין טומאה זה, אלא ודאי דלפי המסקנא כל שהוא משום קינוי אין זה משום טומאה כתיב זה כערוה, ולענין טומאה דכערוה דיינינן לה כמו בלא קינוי, ועל כן לא הויא רק ספיקא, וניחא הא דחוללת ולא מתיבמת. ¹⁷ ולפ"ז נראה דמתיבסא גם הסוגיא דסוטה, דפריך הגמ' דמתיבס יצומי, ולא חייש גם לספיקא שמה זינתה, ¹⁷ דהרי באמת איחא בקידושין דף פ"א דמלקין על היחוד ואין אוסרין על היחוד, וא"כ הרי חזינן דבאמת כל סתירה אין זה משום ספק זנות, ובע"כ דהגזיה"כ של קינוי הוא בתרתי, צין לשווא ספיקא, וצין לעשות ספקה כודאה, אצל בלאו הכי הרי היא בחזקה ואין כאן שום ספיקא דזנות כלל, וממילא דהדר דינא, דלענין טומאה כתיב זה כערוה לענין חליצה ויבום, דלא מועיל בזה הדין קינוי, ודיינינן לה כמו בלא קינוי, א"כ הויא בכלל הך דינא דאין אוסרין על היחוד, דלא הויא גם ספיקא. ועיין בסוטה דף כ"ה דפליגי ר"א ורבינא אי מהניא מחילה גם לאחר סתירה להחירה לבעלה, והרי מחילה אינה מפיקה את הקינוי רק מכאן ולהבא ומ"מ ניתרת, הרי להדיא

ביאורים

איך אפשר לומר כיון דהוא ברה"י ודאי נגע, אלא דהתורה אמרה דספק זה יהיה דינו כוודאי, והיינו כל זמן ששם ספק עליו, עכ"ל, הרי להדיא דהגדר הוא שיש לדון את הספק כוודאי, ואין זה טומאה בפ"ע אלא דין להתייחס לספק כאילו הוא וודאי. אלא שיש להוסיף בזה, דהכא שאני מספק טומאה ברה"י, דהתם הדין להחמיר הוא מצד עצם הספק, דספק טומאה כזה שמקום הטומאה הוא ברה"י דינו למינקט לחומרא, אבל כאן מצד עצם הספק יש למינקט לקולא, אלא שהקינוי מחייב אותנו למינקט לחומרא. דאשה שקינא לה בעלה חל עליה חומרא מכח הקינוי, שבספק זנות שעליה היה קינוי זה ננקוט לדינא לחומרא. וא"כ י"ל דדין זה נאמר רק על דיני הזנות עצמם, שכל דין שנאמר מחמת עצם הזנות יש לנו לדון לחומרא בספק זה של אשה שקינא לה בעלה, אבל לא נאמר דין זה על דין נוסף שנולד מחמת הזנות. והיינו הדין של טומאה כתיב בה כערוה, שהרי מה שאוסר את הזונה על היבם אין זה מכח עצם הזנות, דאין הגדר שזנות של אשה אוסרת אותה על הבעל ועל היבם, אלא האיסור על היבם שחל עליה שם ערוה ליבום, דטומאה כתיב בה כערוה והיא נעשית ערוה ליבם, ועל דין מחודש שרק נולד מכח הזנות ואינו מדיני הזנות בעצמו, לא נאמר האי דינא דמספק יועיל הקינוי לאסרו כוודאי. דכיון שאין כאן הלכה לפשוט את עצם הספק לחומרא ולומר שזינתה, אלא הלכה לנקוט את הצד הדיני שהיא אסורה, י"ל דלא נאמר דין זה על כל דיני התורה אלא רק על דינים שנאמרו על עצם הזנות.

16. כלומר (להנ"ל) על האיסור שחל מכח הקינוי, שהקינוי חייב אותנו לדון לחומרא.

17. היינו דהן אמנם אין בספק סוטה דין וודאי של טומאה כערוה מצד הקינוי, אבל למה לא יהא ספק טומאה כערוה, דהא ספק זונה היא זנות היא טומאה כערוה.

עצי החיים

טמאה לבעל כוודאי, אלא חידש רבינו שהוא דין בפ"ע, שהתורה חידשה שם טומאה כערוה לענין יבום, דכמו שזנות אוסרת לבעל, היא גם קובעת שם טומאה לענין יבום. ושני דינים נפרדים הם.

15. בפשוטו היה מקום לכאור כוונת רבינו כמש"כ האחיעזר סי' א' סק"ב, דספק טומאה ברה"י אינו בירור וגזיה"כ לתלות שכך היה המעשה, אלא דין נפרד וטומאה נפרדת בפני עצמה, וכן בסוטה נתחדש איסור בפ"ע כל עוד לא נתברר לפנינו המעשה. וע"ש באחיעזר שמיישב לפ"ז גם את דברי הרמב"ם הנ"ל דצרת ספק סוטה מתיבמת משום דטומאה כערוה הוא דין שלא נאמר בספק סוטה שהוא איסור בפ"ע. אמנם לשון רבינו לא משמע כן, דכתב "וכל דאיסורו משום קינוי נהי דחשבינן לה לודאי זינתה", אלמא דגדר הדבר הוא לא איסור בפ"ע אלא דין להחשיב את הספק כוודאי. וכ"כ גם אח"כ "ובין לעשות ספקה כודאה". וע"ש באחיעזר שסיים (בסוס"ק ב') ששמע בשם רבינו דברים קרובים קצת לדבריו, ומבואר דלא זו כוונת רבינו. ונראה לכאור כוונתו, דבאמת ההלכה דקינוי היא שיש להחמיר בספק ולא הוי איסור בפ"ע, אבל אין הגדר בזה כמו כל דיני הכרעות הספקות שנאמרו בתורה שאנו פושטים מכח חזקה או רוב שכך וכך היה מעשה וממילא יש להחמיר, וכמו"כ הכא אנו פושטים לחומרא שכך היה מעשה, אלא כאן הגדר הוא שיש דין להחמיר משום עצם הדבר שיש צד של חומרא, דזהו הדין שנתחדש בקינוי, דלא נתחדש שיש להכריע את המציאות המסופקת כצד החומרא, אלא לנקוט לחומרא כדין מכח עצם הדבר שיש צד של חומרא כדין (ולא כספקא דאורייתא לחומרא שגדרו הוא שהתורה קבעה שיש לחוש לספק ועצם הספק אוסר, אלא שיש לנקוט לדינא כצד החומרא, דכיון שאולי היא אסורה יש לנקוט לדינא שהיא אסורה), וכך הוא גם כדין ספק טומאה ברה"י, שגדרו הוא שבספק יש לנקוט לדינא את צד החומרא. ועי' לקמן בדברי רבינו בהל' סוטה פ"ג הכ"ג דמתבאר מדבריו שהגדר הוא כמש"כ כאן, ע"ש. וכן מפורש בשו"ת רעק"א ח"ב תשו' ק' שכ' וז"ל: אף דספק טומאה ברה"י ודאי טמא, לא דדיינינן דוודאי נבעלה (לכ' צ"ל נגע), דכל ספק נגע ברה"י

בה, והך דלאיש אחר הרי הוא דוגמת מחזיר גרושתו ומייבי לאוין ועשין דלרומיהן מחיבתות, וע"כ גם נסוטה דינא הכי דלרמיה מחיבתות.

והנה צפ"א מה' איסורי ביאה הכ"ז פסק הרמב"ם ז"ל, המקנה לאשתו ונסתרה וצ"א עד אחד והעיד שנשואה והיה בעלה כהן וצ"א עליה אה"כ הרי זה לוקה עליה משום זונה עכ"ל, והראב"ד חולק שם ע"ז וס"ל דלוקה משום טומאה ולא משום זונה, ולדעת הרמב"ם ז"ל דהא דאינו לוקה משום טומאה הוא משום דאין ע"א נאמן בדבר שבערוה, והא דהכא נאמן הוא משום דין קינוי, וע"כ אינו לוקה, כמו שפסק צפ"א מה' גירושין דכל שנאסרה משום קינוי אין זה רק מלקות מד"ס.²⁰ הרי להדיא דהרמב"ם מחלקן לתרת, דנאסרה משום זנות ודאי לוקה, ונאסרה משום קינוי אף דחשבינן לה לודאי זינתה ע"י הע"א שמעיד שנשואה אין זה מלקות,²¹ והיינו משום דחשבו ודאי רק מדין קינוי ולא ודאי זינתה, וא"כ בודאי נכון מה שכתבנו דלענין טומאה כערוה לגבי יצום דלא מהני קינוי דיינינן לה כמו בלא קינוי, ואין אוסרין על היחוד, וכמש"כ, כיון דצאמת הויין תרי גוויי איסורים. אלא דנראה דאפילו לדעת הראב"ד שם דלוקה משום טומאה ג"כ נכון כמש"כ, דכל זה לענין איסורה לבעלה דמהני קינוי אז שפיר מועיל הע"א גם למלקות, כיון דדינה דחשונה ודאי נשואה, משא"כ לענין טומאה דכעריות האמור לענין יצום דלא מהני זנה קינוי כלל, ע"כ שפיר דיינינן לה כמו בלא קינוי, וכדחזינן דס"ל דאינו לוקה משום זונה, והיינו משום דס"ל דלאיסורה משום זונה לא מהני זנה קינוי שיהא ע"א נאמן זנה, וא"כ הוא הדין הכא לענין יצום י"ל ג"כ דכוותה דלא מהני על זה קינוי כלל, ודיינינן לה כמו בלא קינוי, ומיושב היטב דעת הרמב"ם, וכמש"כ.

הלכות נערה בתולה

פ"א ה"ו בא עליה ומתה ה"ז פטור מן הקנס שנאמר ונתן האיש וגו' לאצי הנערה לא לאצי המתה, והוא שתמות קודם שתעמוד צדין עכ"ל. והוא מיימרא דאצי נכתובות דף ל"ח ע"י"ש, אלא דקשה צהא דכתב הרמב"ם דדין זה אינו רק בקנס מהא דאיתא שם בסוגיא מילתא דפשיטא ליה לאצי מבעיא ליה לרצא דצעי רצא יש גבר בקצר או אין גבר בקצר יש גבר בקצר ודבנה הוי או אין גבר בקצר ודאצינה הוי, ומי מעברה וכו' אלא הכי קמבעיא ליה יש גבר בקצר ופקע אב או דלמא אין גבר בקצר ולא פקע אב, מר צר רצ אשי צעי לה הכי מיחה עושה גרות או אין

דעיקר איסורה הוא רק ע"י הקינוי, וכשפקע הקינוי ניתרה, וא"כ מכ"ש דלמא דלא מהני קינוי לכתחלה דהיא צהיתרה ודאי, וע"כ זהו דפריך הגמ' דתתיבס יצומי, כיון דלענין טומאה כעריות לא מהני קינוי, א"כ ממילא דהרי היא צהיתרה ודאי, ואין כאן ספק ערוה, והרי היא ראויה גם ליצום, וכש"נ.

והנה נחוס' נסוטה דף ה' שם הקשו על הא דדרשינן שם נסוטה שנסתרה שאינה מחיבתת משום דכתיב לאיש אחר ולא ליצם, דהא האי קרא נסוטה ודאי ע"י עדים כתיב דילפינן דבר דבר מממון נסוף גיטין ע"י"ש, ולפי מה שנתבאר י"ל, דשאינה הך איסורא דלאיש אחר ולא ליצם דמועיל ציה דין קינוי, וע"כ שפיר אמרינן כיון דזינתה אסורה ליצם, א"כ הוא הדין בקינא לה ונסתרה דמיחשבה לזינתה אסורה ג"כ ליצם משום דין קינוי, משא"כ צהך דטומאה כתיב צה כעריות דלא מועיל ציה דין קינוי, ע"כ ליתא רק בזינתה ודאי, ולא בקינא לה ונסתרה, וכש"נ. ויש להוסיף עוד טעם צה,¹⁸ דשאינה הך דינא דטומאה כתיב צה כעריות דהוא דין מסוייס ציבוס שתהא חשונה כערוה, דמלצד דין האיסור שצה עוד יש צה דין נוסף מסוייס לענין יצום שתהא חשונה כערוה, וכדחזינן דמועיל זאת גם לענין פטורה דחלילה וגם לענין לפטור צרותיה, ועל כן אין זה שייך לענינא דקינוי,¹⁹ משא"כ הך איסורא דלאיש אחר ולא ליצם, כל עיקרו הוא מאיסורא זנות, דכשם שאסורה לבעל כך אסורה ליצם, וכדחזינן דדרשינן לאיסורא דיצם נק"ו מאיסורא דבעל, וכדאיתא נסוטה שם צמותה לה נאסרה צאסור לה לא כ"ש, ונראה עוד מזה, דאיסורה לגבי בעל זהו גופא האסורה ליצם, וע"כ שפיר מועיל הקינוי גם לגבי היצם, ומש"ה אסורה להתיבס וחוללת ולא מחיבתת. **ובהב"י** מתיבסא הא דאיתא צירושלמי פ"א דסוטה הל"ב, תני רבי אומר שלש טמאות אמורות צפרשה וכו' אחת לבעל ואחת לבעל ואחת ליצם אמר ר' יוסי צי ר' צון מחגי' אמרה כן ואס מת חוללת ולא מחיבתת, ונגמ' הרי מבואר דילפינן זאת מקרא דלאיש אחר ולא ליצם, אכן לפי דברינן הרי ניחא, דהך קרא דונטמאה דכתיב צפרשת קינוי אחי לאורוי על הך דינא דלאיש אחר ולא ליצם דקאי על ודאי זינתה וכדנבאנו מהתוס', ואחי הקרא דונטמאה ללמד דעל הך איסורא דליצם מהני דין קינוי, וממילא דגם סוטה שנסתרה נכללת צהאי קרא דלאיש אחר ולא ליצם ואינה מחיבתת. ועכ"פ נתבאר דהא דמשני הגמ' דסוטה ספק אין צה טומאה הציאור הוא דאף ספק טומאה אין צה לענין יצום, והא דחוללת ולא מחיבתת הוא משום הקרא דוהיתה לאיש אחר דדרשינן ולא ליצם, וכמבואר צהסוגיא דסוטה צהצאנו, ולפ"ז הרי מיושב היטב פסק הרמב"ם דלרת סוטה מחיבתת ג"כ, כיון דטומאה לית

ביאורים

20. וז"ל שם בה"ד: כל אשה שנאסרה על בעלה על ידי קינוי וסתירה אם בעל אותה מכין אותה מכת מרדות.
21. היינו דנחשבת לזונה וודאי לענין שכהן הבא עליה לוקה, וכמו ביאר רבינו להלן שם דאסורה לכהן באיסור ודאי מכת הקינוי וסתירה דנאמר בה איסור לכהן, וממילא כהן הבא עליה עושה זונה בביאה זו ונחשבת הביאה עצמה לביאת זונה. ומ"מ חזינן דאינה נחשבת לזונה וודאי לענין לחייבה מלקות משום טומאה. וצ"ע מיניה וביה, דאם אסורה לכהן בוודאי אלמא דעשה הכתוב ספק כוודאי לענין זה, אמאי אינו לוקה עליה. וע"כ כנ"ל דעשה ספק כוודאי הוא איסור מחודש מפרשת קינוי וסתירה ואין מלקות ע"ז.

18. היינו מה הטעם שלענין דין טומאה כעריות שפותר יבמה מחליצה אמרינן דקינוי לא גורם לדון דין זה בכל מי שקינא לה בעלה ונסתרה, ולענין דין שסוטה אסורה ליבמה אמרינן דהקינוי גורם דנדון בה חומרא זו לאסרה ליבם.
19. דיטור הדין של קינוי וסתירה הוא שקינוי וסתירה מטילים עליה דין להחמיר בה באיסורים הנובעים מחמת הזנות, ודין זה שפותרה מיבוס אינו איסור הנובע מהזנות אלא דין נפרד שחל בה שם ערוה, וכדחזינן שזה פותר גם מחליצה, וחליצה לא שייכת לאיסור זנות, דאין כאן איסור אלא פטור מזיקה. ולכן אין שייך לומר שמכת הקינוי חל בה דין טומאה כעריות, דהקינוי מועיל רק לאיסורים הבאים מחמת הזנות עצמה.